

Polazník

Noviny
obce Papradno

Ročník III.

September 2005

Hody a oslavy

prvej zmienky o obci Papradno

Na posledný novembrový víkend prijmite naše pozvanie na tradičné hody a slávnosť pri príležitosti uplynutia 480 rokov od prvej zmienky o našej obci.

na Ondreja

Ako žiť

Bola som na dovolenke asi ako mnohí z vás. A hoci sa domácim Chorvátom dalo celkom dobre rozumieť, uvedomila som si, aké dôležité je získavanie vedomostí a skúseností. A to nielen tých jazykových, hoci sú v dnešnej dobe stále dôležitejšie. Treba skávať vedomosti aj o svojej rodine, o obci, o krajine. Lebo to čo vieme a zažijeme nám nikto nevezme.

Ale na čo by nám toto všetko bolo, keby sme nevedeli ako žiť. A to sa naučíme len samotným žitím života – toho daru, ktorý sme dostali a je len na nás ako ho využijeme.

Žíme teda – komunikujme so svojimi blízkymi, počúvajme tých, ktorí sa nám zverujú; vnímajme krásu prírody, hravosť mačiatok, šum vetra. Učme sa nie len z kníh, ale z múdrosti a skúsenosti našich mám a dedov; zo smiechu a úprimnosti detí; z hľadania a náročnosti tých – nástročných.

Každý človek, ktorého stretne nám má čo povedať a dať – je len na nás, aby sme pochopili a prijali túto skúsenosť.

-am-

Slovo starostu

V týchto riadkoch sa chcem niekoľkými slovami zastaviť pri aktuálnych problémoch, ktoré treba objasniť a tiež riešiť.

Plasty do vriec

Máme snahu riešiť problém s odpadom – plastami, preto skúsime formu vlastného separovania do vriec v každej domácnosti. Obecný úrad začal dávať vrecia do domácnosti na podpis. Technicky to však nie je možné, tak budú ich každý mesiac rozdávať pracovníci aktívnej činnosti v obci, prinesú ich ku vám domov, či budete doma alebo nie. Ak by náhodou vrece niekomu chýbalo, môže si ďalšie vyzdvihnúť na obecnom úrade.

Je dosť možné, že dôjde k niektorým zmenám v ďalšom obdo-

bí, lebo podľa novely zákona o odpadoch budeme musieť riešiť i elektroodpad a tiež biologický odpad (tráva, konáre a pod.). V súčasnosti hľadáme možnosti a firmu, s ktorou by sme tieto otázky riešili a táto téma bude tiež na programe obecného zastupiteľstva.

Nové byty

K zlepšeniu bytovej otázky v obci by mala napomôcť aj výstavba 16 b. j. Nerád by som v súčasnosti hovoril o konkrétnostiach a finančných položkách. Myslím si, že teraz je prvoradé čím skôr stavbu dokončiť a odovzdať nájomníkom, aby mohli bývať. Stavba má určitý časový sklz, podmienený rôznymi

faktormi, o ktorých budem hovoriť v decembrovom Polazníku. V októbri budú obyvatelia v šesťnásťovke bývať.

Naše jubileum

Ku koncu roku nás čakajú príjemnejšie chvíle a to oslavy 480 výročia obce a hody na sviatok sv. Ondreja. Budeme sa snažiť, aby dni - 26. a 27. november – boli naplnené kultúrnym a spoločenským zážitkom pre všetkých občanov i hosťov, ktorí sa ich zúčastnia. Verím, že osláv sa zúčastníte v čo najväčšom počte, aby platilo, že vieme nielen zodpovedne pracovať, ale sa aj dobre zabaviť a vzájomne si jeden druhého vážiť. Program a dianie v tých dňoch zverejníme v obecnom rozhlase, v Považskobystričských novinách a Obzore.

RSDr. Milan Grupáč

BOLO

Pohár starostu zostal doma

V prvú júlovú nedeľu (3. 7.) sa hral turnaj o pohár starostu obce Papradno a vyhralo ho domáce mužstvo TJ Žiar.

Sviatok hasičov

O týždeň neskôr (9. a 10. júla) oslávili svoj sviatok miestni hasiči. V sobotu sa stretlo na ihrisku 400 súťažiacich v požiaromickom športe a v nedeľu si oslavou pripomenuli 110. výročie založenia Dobrovoľného hasičského zboru v Papradne.

Jazdecké hry

Svoje meno už majú Jazdecké hry farmy Papradno, ktoré sa 13. a 14. augusta tešili veľkému záujmu. Návštevníkov a milovníkov koní neodradilo ani daždivé počasie a pri večernej country zábave bolo naozaj veselo.

Hostia z Jeruzalema

Folklorný súbor Shorashim z Jeruzalema 25. augusta predviedol na pódiu kultúrneho domu zvyky a kultúru svojho kraja. Bol to príjemný zážitok.

... BUDE

23. október

II. ročník ZÁHRADKÁRSKEJ VÝSTAVY

Exponáty budú vystavené v extrádnej sále kultúrneho domu v Papradne od 15. h, priniesť ich môžete už v piatok a sobotu (21. a 22. 10.) v čase od 8. – 12. h.

26. november

VOLBY do zastupiteľských orgánov Trenčianskeho samosprávneho kraja budú v čase od 7 – 22 h. Voliči budú voliť v dvoch okrskoch:

Okrskok č. 1 - budova obecného úradu v zasadačke na prízemí pre občanov bývajúcich v súp. Číslach 1 - 599.

Okrskok č. 2 - budova obecného úradu v zasadačke na poschodí pre občanov bývajúcich v súp. Číslach 602 - 2643.

26. november

ONDREJOVSKÉ HODY

9.00 – 12.00 Trhy

14.00-14.15 Slávnostný sprievod od kultúrneho domu do kostola

14.30 Slávnostná svätá omša

16.00 Kultúrny program v KD Papradno

Účinkujú Salašníci, folklorný súbor Vsacan, country hudba Heřmánek, Podžiaran

Tombola

20.00 Zábava v estrádnej sále KD Papradno

27. november

480 výročie prvej písomnej zmienky o Papradne

o 15. h v KD Papradno

- žiaci materskej školy Papradno

- absolventi Základnej umeleckej školy Pov. Bystrica pri ZŠ v Papradne

- žiaci základnej školy v Papradne

- folklórna skupina Podžiaran

- Jozef Pobočík z Brvništa

Počas osláv budú v priestoroch Základnej školy v Papradne výstavy práce ručných, remeselných, umeleckých autorov i exponáty od zberateľov z Papradna.

4. decembra

MIKULÁŠ príde potešiť naše deti o 16. hodine a určite nie s prázdnyňm košom.

Inzeráty pre občanov
v novinách
Polazník
sú **zdarma**
pre podnikateľské
subjekty 10 Sk/cm²

V prípade potreby
je možný kontakt
so starostom obce
v pracovnej dobe
od 7 – 15.30 h,
mimo pracovnej doby
tel. 0907 741 428,
osobne na adrese
Papradno 309
(20-bytovka pri ZŠ).

Matričné okienko

★ Vitáme vás

Michaela Banincová 26. júna
Kevin Balušík 5. júla
Andrej Macošinec 7. júla
Radovan Kysel 10. júla
Daniel Pračko 10. augusta

† Životnú pozemskú púť ukončili naši spoluobčania

Klement Balušík 1. 6.
Alexander Holjenčík 3. 7.
Jarolím Lališ 22. 7.
Ludovít Šamaj 23. 7.
Stanislav Tarožník 3. 8.
Paulína Levčíková 7. 8.
Karol Balušík 22. 8.
Pavol Levčík 22. 8.
Vendelín Belušík 5. 9.
Arnold Hauzner 17. 9.

MKS – Papradno
ponúka voľné
priestory
na podnikanie
v kultúrnom dome.
Tel. 042/ 4393 375,
0905 272 337

Obecný úrad v Papradne

hľadá

SPRÁVCU obecného cintorína

Záujemcovia sa môžu prihlásiť do konca októbra 2005 na obecnom úrade.

Vyberať správcu z kandidátov bude komisia po osobných pohovoroch.

Chceme pokračovať v dobrých výsledkoch

5. septembra sa aj na našej základnej škole slávnostne začal školský rok 2005/06 za účasti starostu obce RSDr. Milana Grupáča, prednostu a predsedu školskej rady Juraja Palka a správcu farnosti. Riaditeľ školy Mgr. Ivan Šipek stručne zhodnotil prácu za minulý školský rok a načrtnol profiláciu školy pre budúci školský rok. Vyzdvihol predovšetkým skutočnosť, že žiaci 9. ročníka boli na základe Monitora 4 a prijímacích skúšok umiestnení na školách, o ktoré prejavili záujem a že žiaci zaznamenali i v minulom roku výrazné umiestnenia v súťažiach a olympiádach v rámci okresu, kraja i Slovenska. Úlohou vedenia školy i úlohou vyučujúcich bude udržať tieto úspechy i v nastávajúcom školskom roku. Riaditeľa základnej školy v Papradne Mgr. Ivana Šipeka sme sa pýtali.

koľko žiakov navštevuje teraz školu a čo okrem vyučovania na nich čaká?

V školskom roku 2005/06 je na našej škole 10 tried, 227 žiakov - z toho 24 prvákov, 13 učiteľov, 1 vychovávateľka školskej družiny. Vo voľnom čase žiaci v popoludňajších hodinách môžu navštevovať 17 záujmových krúžkov, ktoré povedú pedagogickí pracovníci. Všetky záujmové krúžky budú zaiste prínosom pre skvalitnenie práce učiteľov aj žiakov, veľkým pomocníkom pri získavaní nových vedomostí a zručností žiakov i dobrou pomocou pri príprave žiakov na predmetové olympiády a ďalšie súťaže. Osem počítačových krúžkov svedčí o tom, že aj naša škola sa snaží o to, aby žiaci získali základné vedomosti z informatiky už tu na škole a išli na ďalšie štúdium aspoň so základnými znalosťami počítačovej techniky a nezaostávali tak za mestskými deťmi, ktoré majú oveľa väčšie možnosti či už doma alebo v počítačových kaviarniach.

Na škole je vybavená jazyková aj počítačová učebňa, ktorú využívajú naši žiaci. Neuvažuje škola s ich využívaním v popoludňajších či večerných hodinách aj pre širšiu verejnosť z obce?

Počítačová učebňa je zriadená predovšetkým pre žiakov a učiteľov našej školy. Čo sa týka vyťaženia učebne, táto je využitá naplno každý deň do večerných hodín záujmovými krúžkami a prípravou učiteľov na vyučovanie - získanie nových vedomostí z internetu.

Sprístupnenie učebne pre verejnosť nie je také jednoduché, ako sa zdá, pretože:

- bolo by potrebné povolenie Ministerstva školstva SR k užívaniu učebne verejnosťou

- mohlo by to byť len vo večerných hodinách
- problémy by boli s vykurovaním miestnosti a so zabezpečením správcu učebne
- obávame sa aj o vnútorné zariadenie učebne, ktoré nebolo najlacnejšie a na ktoré sme peniaze získali sponzorsky
- veríme, že učebňa spĺňa svoj účel, pre ktorý je určená, pretože ju poskytujeme všetkým žiakom našej školy, teda vašim deťom
- veríme aj to, že stredoškólači majú na stredných školách oveľa lepšie podmienky pre prácu s počítačom a internetom a majú aj možnosť navštevovať internetové kaviarne, ktoré sú vybudované v každom väčšom meste

Chceme, a zatiaľ sa nám to darí, poskytnúť základy počítačových znalostí deťom od 6 do 15 rokov.

Znalosť cudzích jazykov je v dnešnej dobe nevyhnutná. Bez ich znalosti sa mladí, ale aj starší uplatnia s iba s veľkými problémami. Prvé skúsenosti s cudzím jazykom získavajú deti už v MŠ, ale hlavne na základnej škole. V Papradne sa začína s vyučovaním cudzieho jazyka v 5. triede a žiak sa učí iba jeden cudzí jazyk. Učí sa jazyk nemecký a anglický. Zdá sa však, že takýto stav je nevyhovujúci. Neuvažuje so skorším začiatkom výučby - už od 4. triedy a tiež s tým, že by žiaci v 7. triede pribrali ďalší cudzí jazyk?

Na našej škole sa vyučujú žiaci anglický a nemecký jazyk - v počte 114 žiakov anglický a 25 žiakov nemecký jazyk. V záujmovom krúžku majú možnosť navštevovať francúzsky jazyk. Aj naša škola trpí tým, že je nedostatok učiteľov jazykov. Aj na našej škole vyučujú cudzie jazyky

Ohľaduplní ku všetkému živému

V zelenom údolí, obklopenom rozprávkovým lesom, stojí chalúpka. Nie perníková, ani sa nepodobá honosným chatám, vilkám a zrubom na okolí. Drevená, na zeleno natretá, celkom obyčajná.

Žijú v nej ľudia, ktorí prírode rozumejú. A takých sa v tomto údolí zabývalo veľa. Rozumejú prírode, chránia ju a zachovávajú ju takú, aká bola pôvodne. Nech si takíto ľudia akokoľvek vážia komfort moderných bytov i domov a ich pohodlie s televízormi, automatickými práčkami, vysávačmi, plynovými sporákmi či ústredným kúrením, predsa ich to ťahá k prapodstate všetkého pôvodného.

Takýto človek zamení televízor za pohľad na zapadajúce slnko za vrcholkami kopov, automatickú práčku za potôčik, vysávač za metlu z brezového prútia, plynový sporák za obyčajný, do ktorého treba prikladať polienka a pritom si aj začierniť ruky.

Ale aj iný človek si postaví takzvanú chatku v lone prírody. Nie z dreva, z panelov. Hriadky okolo sú olemované zapichnutými fľašami, v starej natretej pneumatike trónia georgíny, vybetónovaný chodník vedie vari až do kuchyne. Na ohromnom murovanom ohnisku sa opeká kurča a na trávniku bez jediného spadnutého lístka vrieska pohodený tranzistor. Azda iba kamene naokolo nie sú vyleštené diavou. V jej okolí nezbadáte užovku, modlivku zelenú, nezacvrliká cvrček, z porastu nevyskočí žaba a nezafučí jež. V záhradke treba urobiť všetko pre čo najbohatšiu úrodu. Teda pre úrodu chemikálie, proti hmyzu a burine chemikálie, ale široko - ďaleko tu nevidieť jedno vtáčie hniezdo, miznú lienky či iný užitočný hmyz. Sprej proti komárom a muchám. A potom znova.

Pred sterilnou záhradkou vedľa horského potôčika, v ktorom sa ešte mihne pstruh, stojí auto čerstvo vyleštené saponátmi stekajúcimi do priezračnej riečky. Majiteľ si ho s úľubou poobzerá zo všetkých strán, nasadne do neho, naštartuje, zamorí ovzdušie a posunie ho zo dva metre ďalej na sviežu trávu, aby nestálo v blate. A pokračuje. Zotne strom tam, kde nemá - však ich je okolo dosť, natráha kytky ponikdecov, hoci dobre vie, že sú chránené - však ma nikto nevidí, stúpi na živý chodník mravcov - aký je z nich úžitok? Dokope na smrť ropuchu - bríf, aké odporné stvorenie! Nachytá pstruhu v potoku - keď tak chutia pripravené na masle! Dobije palicou užovku - ved môže uštipnúť! Odhodí prázdnu plechovku z paštéty - ved je pod krikom, nikomu tam neprekáža... Sú to ľudia, ktorí myslia iba na seba, na svoje záujmy a pre ne sú schopní nevidieť nič okolo seba, nikomu ani ničomu nerozumejú, pre niečo sa obetovať. Nerozumejú hlasu prírody, chápu ju príliš jednoducho.

A preto my, ktorí žijeme úplne ináč, my, ktorým leží záchrana prírody na srdci, pokúsme sa pomôcť nevedomým porozumieť jej, pokúsme sa nevidomým otvoriť oči. Aby boli iní. Ohľaduplní ku všetkému živému. A šťastní.

Andrea Michelová

Čo počuli školské steny

* Vtáci sú prispôsobení na plachtárske lietanie.

* Sova je preto nočný vták, lebo vo dne ju vidíme iba na obrázku.

* Vrabce si robia neupravené hniezda. Pre samé poskakovanie nemajú na nič čas.

* Keď nastane zima, všetko stíchne, iba nad hlavou nám lietajú zamrznutí vtáci.

* Samček vrany je vraník.

* Olymp je domov dôchodcov pre bohov.

* Albánci sú veľmi hornatý národ.

* Keď nebolo vojen, krátili si rytieri dlhý čas medovinou.

* Nórsko je tak riedko obývané, že má viac fjordov ako Nórov.

* Najrozšírenejším zimným športom ja kašľanie.

* Svätopluk mohol viac urobiť pre Veľkomoravskú ríšu, keby zväzok prútov svojim synom nielen ukázal, ale na nich aj vyskúšal.

nekvalifikovaní učitelia, ktorí sa snažia doplniť svoje jazykové znalosti pobytom v krajinách hovoriacich anglicky (Kanada), nemecky (Rakúsko) a účasťou na seminároch cudzích jazykov, ktoré poriada krajské metodické centrum.

V 3. triede sa vyučujú cudzie jazyky iba na školách s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov, ktoré majú kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov a práve z tohto dôvodu a z nedostatku učiteľov na tento variant zatiaľ naša škola nemôže prejsť.

S využitím učebne cudzích jazykov pre verejnosť platia podobné podmienky ako pri učebni výpočtovej techniky.

Ďakujeme za rozhovor, učiteľom želáme veľa trpezlivosti a žiakom veľa úspechov v škole, ale aj v mimoškolskej činnosti.

-am-

MS FOTO - VIDEO

Dom služieb - Štúrova ul. Považská Bystrica

Farebné foto do 1 h

po - pia 8 - 16.30, tel. 0905 382 764

- Kto naučí nemčinu?
Tel. 4393 581
- Predám paplón, vankúš
a vankúšik z ovčieho rúna na
dvojpostel - nové, 5000 Sk.
Adresa v redakcii.
- Predám elektronickú key-
board 61 KEYS.
Tel. 0907 624 219

Rodinné oslavy * Spoločenské posedenia * Firemné podujatia

AGROPENZIÓN
GRUNT

Papradno 134 tel: 042/ 439 33 77, 0905 749 859

POZOR POZOR POZOR

Špeciálna služba pre Vás :

BEZPLATNÁ

AUTOBUSOVÁ LINKA

Papradno - TESCO PB

Od 1.10.2005 budeme prevádzkovať TESCO autobusovú linku, ktorá bude premávať

Vašou obcou priamo k HM TESCO PB. Linka bude premávať **KAŽDÝ ŠTVRTOK!**

Spoj	Názov zastávky	Spoj
2		1
16:00	Papradno, garáž SAD	19:05
16:02	Papradno, Gáborík II	19:03
16:04	Papradno, Gáborík I	19:01
16:07	Papradno, Jednota	18:58
16:09	Papradno, zdravotné stredisko	18:56
16:11	Brvnište, Váchalik	18:54
16:13	Brvnište, Jednota	18:52
16:15	Brvnište, Sučík	18:50
16:16	Brvnište, Salaj	18:49
16:19	Stupné, Jednota	18:46
16:20	Jasenica, č. d. 158	18:45
16:21	Jasenica, Jednota	18:44
16:23	Pov. Bystrica, Podvažie lávka	18:42
16:25	Pov. Bystrica, Šebeštanová ihrisko	18:40
16:26	Pov. Bystrica, Pov. Podhradie kaštieľ	18:39
16:27	Pov. Bystrica, Pov. Podhradie nová kolónia	18:38
16:28	Pov. Bystrica, Pov. Podhradie RD	18:37
16:35	TESCO	18:30

TESCO autobusová linka Vás vyzdvihne na dohodnutom mieste a čase. Doviez Vás až pred HM TESCO PB. Po nákupe v našom hypermarkete Vás TESCO autobusová linka odvezie späť. Pre nákup bude vyhradený časový priestor 2 hodiny.

TESCO

hypermarket

Považská Bystrica

Využite naše služby vynikajúce ceny, široký sortiment, dobrá kvalita, pohodlný nákup, príjemný personál a mnohé ďalšie

Bližšie informácie Vám poskytnú pracovníci Centra služieb zákazníkom alebo na miestnom úrade

Sklenárstvo

RAMGLASS

ponúka služby v Papradne každý prvý štvrtok v mesiaci

a v Považskej Bystrici na Hviezdoslavovej ulici (za pasovým PZ)

po - pia: 7.30 - 16.00

ZASKLIEVANIE OKIEN, DVERÍ

dvojsklom, trojsklom (aj u zákazníka)

RÁMOVANIE OBRAZOV

Tel. 042/432 08 98
432 16 59 aj fax
0903 509 941

Firma AUTO A2 otvorila

prieskumnú výkupňu opotrebovaných autobaterií

v obci Brvnište, č. domu 521 (pri futbalovom ihrisku)

Otvorené každú sobotu od 8 - 12 h

Q market

Dom služieb STRED 39

Považská Bystrica

Navštívte našu predajňu

Výpredaj

tovaru Quelle za bezkonkurenčné ceny

po - pia 8 - 11, 12.00 - 16.30

Radi poradíme a obslužíme vás

Papradno v dobe druhej svetovej

V tomto roku uplynulo šesťdesiat rokov od skončenia druhej svetovej vojny. Najstrašnejšej vojny aká sa kedy odohrala v dejinách ľudstva. V máji toho roku si mnohé krajiny pripomenuli toto výročie. V televízii ešte stále dávajú filmy z rôznych frontových udalostí a bojov z rokov 1941 – 1945. Veľa článkov si môžeme prečítať aj v novinách. V tlači sa môžeme zoznámiť i so spomienkami – zážitkami starších ľudí.

Starších ľudí je však stále menej, spomienky hasnú a naša mladá generácia má dosť iných starostí a na ťažké časy, ktoré preživali naši otcovia či rodičia, sa zabúda.

Trápenie, bieda, strach

Ani našu obec Papradno táto krvavá svetová búrka neobišla. Zažili sme veľa trápenia, biedy a strachu – všetci. Mnohých našich mladých chlapov skosila smrť. Na frontoch, doma i v horách.

Už v marci 1939 zahynul v boji pri obrane východného Slovenska proti maďarskej agresii náš vojak Ignác Jágrík. Na bývalej žandárskej stanici mu odhalili pamätnú dosku. Po roku 1945 bola odstránená. Prečo?

Po napadnutí Sovietskeho zväzu Hitlerovým Nemeckom veľa našich vojakov v Rýchlej divízii i v Zaisťovacej divízii sa dostalo na Východný front. Azda okolo 50, možno viac. Niektorí padli (Gardoň a iní), niektorí sa dostali do zajatia alebo sami prešli k Rusom. Väčšina sa však vrátila domov.

Slovenské národné povstanie

Najrušnejšie udalosti sa však v našej obci odohrávali v čase Slovenského národného povstania. Koncom augusta 1944 bol v obci vymenovaný Revolučný národný výbor. Jeho predsedom sa stal J. Šramčík (obchodník). Členovia boli: Fr. Hojdík, B. Váchalik, A. Meliš, Š. Santus – Máchalík, F. Bašteck (obchodník), Š. Grajcarík a F. Maliník. K prevzatiu moci v obci RNV však nedošlo. Situácia nadobudla rýchly vývoj, vypuklo SNP. Papradno bolo vzdialené od povstaleckého územia.

V papradnianskych horách narastal počet nemeckých zajatcov, ktorí ušli z koncentrákov a ľudia im pomáhali. Dávali im stravu, šatstvo, prístrešok aj informácie.

Mnohí naši vojaci z Papradna sa zúčastnili na rôznych povstaleckých frontoch na strednom Slovensku. Viacerí padli v bojoch. Väčšina však bola zajatá a odvečená do koncentračných tá-

borov v Nemecku. O tom hovoria zoznamy.

Fr. Jurčík padol v Lipt. Hrádku, Fr. Kozáčik v Hybe pod Tatrami. Nemci mu bodákom preklali brucho. Tam je aj pochovaný. Bol členom partizánskej brigády Za slobodu Slovanov. K. Bibiš zahynul niekde pri Zvolene, kde vykonával prv vojenskú službu v armáde. Ludovít Zábajník padol vo Vernári. Pochovaný je v Telgarte. Na neznámom mieste zahynul v SNP aj Jozef Cabaj, ktorý spolu s A. Kališikom z Papradna boli poslaní z Ukrajiny ako parashutisti. Ďalší naši vojaci boli zavlečení do koncentrákov a tam zahynuli. Št. Jurčík v koncentráku Flossenburg bol umučený. Karol Belej v lágri Bezechung zahynul od hladu a vyčerpania, v Keindembachu skončil L. Trúchlik (Saniačkin) 22. 2. 1945. T. Michalík slúžil ako vojak v protiletadlovom delostrelectve. V Giraltovcich ušiel k partizánom. Dostal sa do nemeckého zajatia. Odviekli ho do lágra v Kleindembachu pri Lipsku, kde zahynul dva mesiace pred koncom vojny 11. 3. 1945. Tam je v kraji Possneck na pomníku napísané jeho meno.

Na neznámom mieste zahynuli aj partizáni J. Mizerík (Cabajčin) a V. Trúchlik. Medzi obeť II. svetovej vojny sa spomínajú v zoznamoch aj Ign. Pavlík (padol), L. Diasník (padol), A. Trúchlik (zomrel), Ign. Zdurienčik (zomrel).

Nie však všetci, čo boli zajatí v nemeckých koncentrákoch, zahynuli. Niektorým sa podarilo tieto útrapy prežiť a po skončení vojny sa vrátili domov. Podľa notárskeho úradu v Papradne to boli F. Jurčík, A. Urbaník, A. Haríš, M. Urbaník, V. Kolkus. Š. Jánošík, J. Lapúnik, V. Klabník, K. Hroško, F. Brhlík, J. Jurčík. Ale to nie sú všetci. V iných oznakoch sa ešte spomínajú J. Jarač, I. Badač, A. Hojdík, O. Zendek, K. Moravík, L. Zboran, O. Hodoník, F. Jurčík a možno ešte ďalší, na ktorých zoznamy zabudli.

Ešte spomeniem, že v SNP na strednom Slovensku bojoval aj bieloruský partizán Vendel Vašík a možno iní ďalší. Tiež treba pripomenúť, že v Československom armádnom zbore boli tiež J. Kolkus a A. Majšík z Papradna, ktorí

Československí vojaci na dobovej snímke z rokov 1934 – 1936. Prvý zľava je Štefan Pozník z Brvnišťa (za manželku mal Helenu Michárovú z Papradna). Po skončení základnej vojenskej povinnosti ho povolali späť k armáde v roku 1938, keď expanzia Nemcov začala naberať smer východ.

prežili a vrátili sa domov. V partizánskom oddieli Kaličenko na strednom Slovensku bojovala odvažna Justína Cabajová z Papradna.

Prišli Nemci i partizáni

A teraz si zaspomínajme, čo sa v tom čase dialo v našej dedine. Bolo to začiatkom septembra, keď Nemci prišli do Papradna prvý raz. Zjavili sa tu tak odrazu. Zastali pred notárskym úradom. Vystrelili do lesa zvaného Zeleznovec dve míny. Medzi obyvateľstvom nastala panika. Majitelia koní sa báli, že im Nemci zrekviujú kone a utekali s nimi do hôr. Ba ľudia odvádzali do hôr i svoje kravičky. Húfy ľudí utekalo s batôžkami ukrytá sa v dajakom závetří. Nemci sa dívali na utekajúcich, ale nič nerobili. Keď tu nezistili žiadnych partizánov, vrátili sa do Bystrice. Dňa 14. 9. 1944 sa preplavili spoza Váhu zo Strážovských hôr partizáni Žižkovej brigády. Veliteľom bol Ján Ušiak, náčelníkom štábu D. B. Muzin. Partizáni sa utáborili v lese na kopci Dúbrava v Jasenici a začali kontrolovať Papradniansku dolinu. Pri kontrole autobusu zajali veliteľa HG z Papradna Jozefa Lališa. Tam v lese Dúbrava ho vyšetrovali a potom zastrelili. Ten istý deň 16. 9. 1944 partizáni navštívili Papradno a odzbrojili žandársku stanicu. Doviezol ich na svojom autobuse Dománek. Od správcu fary J. Gašince v Papradne získali písací stroj. Do Jasenice prišli tri nákladné autá Nemcov. K boju však nedošlo. Partizáni sa stiahli do lesa. Brigáda J. Žižku sa postupne presunovala k Javorníku. Jej cieľom bolo prejsť na Moravu. Z Jasenice sa presunula do Štiavnika. Utáborila sa v polohe Grošnárové. Odtiaľ potom na Široké, kde bol štáb usídlený v chalupe u Húdka. Zo Širokého sa brigáda presťahovala do Nemčákovej horárne v polohe Jasenové. Tak

sa pomaly blížila k hranici na Javorníku a početne narastala. Hlásilo sa ku nej stále viac a viac chlapov z celého okolia a dopĺňali ju aj zajatci, ktorí ušli z nemeckých koncentrákov a dobrovoľníci z Moravy a Čiech. Tak vzrástla až navyše 400 mužov. Partizánsky štáb sa stále premiestňoval, raz bol v štiavnických horách, raz v papradnianskych na samote U Zofky i na iných miestach. V čase keď partizáni sídlili na Širokém u Húdka, partizán B. Váchalik zajal bývalého veliteľa HG P. Baša. Bol postavený pred poľný súd, ale sa zistilo, že tento sa už viac rokov politikou nezaobrá a prepustili ho. Partizáni Žižkovej brigády ešte dvakrát obsadili Papradno. Dňa 23. 9. 1944 tu bolo asi 150 partizánov. Obsadili notársky úrad, poštu, budovu finančnej stráže a žandársku stanicu. Získali niekoľko pušiek, pištolí a náboje. Prvého októbra 1944 znova obsadili žandársku stanicu a finančnú stráž. Pri tejto akcii bol z neopatrnosti poranený dozorca finančnej stráže E. Šimčák.

Partizánska brigáda J. Žižku pôsobila na slovenskej strane Javorníkov v Štiavniku, Papradne a Marikovej celé tri týždne. Z Protektorátu prichádzali stále noví partizáni, no medzi nimi bolo dosť konfidentov a špiónov Nemcami poslaných. Takýchto po zistení partizáni likvidovali. Najznámejší z nich bol Dr. Dvořák.

Ťažký boj za hranicou

V noci z 21. na 22. septembra prešla brigáda Jána Žižku cez hrebeň Javorníka do Protektorátu. Tam v Malých Karloviach v údolí zvanom Podfaté sa odohrala najväčšia partizánska bitka s Nemcami na území Čiech a Moravy. Nemci obklúčili partizánov zo všetkých strán a po niekoľkodňovom boji ich rozprášili. Partizáni mnohí padli, ale väčšina sa z obklúčenia dostala

späť na Slovensko. Štáb sa zno-
va usídlil v Nemčákovej horárni
v Štiavniku. Údajne padlo aj viac
Nemcov, ktorých odvádzali autá.

V boji v Podtatom v Karloviciach
boli i partizáni z Papradna B. Vá-
chalík, V Santus – Mamrovej, A.
Meliš, R. Santus – Bohovec, J.
Slivoník, J. Mizerík a P. Galko.

Nemci sa rozhodli s brigádou J.
Žižku načisto skončovať. Parti-
zánov znova obkľúčili zo všet-
kých strán, s ohromnou presilou
a s ťažkými zbraňami akých parti-
zánov nemali. Stalo sa tak 10. ok-
tóbra 1944. V bojoch zhorla
Nemčákova horárň, padlo nie-
koľko partizánov. Nemci mali aj
delá a mínometry. Partizánov za-
tláčili a rozprášili. Rozprášená
brigáda po skupinách sa potom
prebila na Moravu do Beskyd,
ale väčšia polovica asi 200 parti-
zánov ostalo v Javorníkoch. Títo
sa pripojili k iným partizánskym
skupinám alebo boli zajatí. Nie-
ktorí sa vrátili domov.

V ten deň 10. 10. 1944 pri osade
Horné Bučkové sa stretli Nemci
s dvoma partizánmi. Strhla sa
prestrelka, obaja partizáni padli.
Jeden sa volal Ruby. Pochovaní
sú v Papradne na cintoríne.

Papradňanské hory sa často ozývali strelbou

Raz v októbri pri osade Chuch-
malovci oddiel nemeckej pohra-
ničnej stráže prepadol asi päť-
násťčlennú skupinu odpočívajú-
cich partizánov na lúke. Jeden
partizán v prestrelke padol,
ostatní ustúpili do lesa. Vtedy
Nemci postrelili i nášho občana
J. Ganádika, ktorý tam náhodou
pracoval na svojom pozemku.
Chceli ho zastreliť, leďsa sa vy-
hovoriť, že s partizánmi nič
nemá. V papradňanských ho-
rách ostali aj bývalí partizáni Žiž-
kovej brigády Vasil Butenko,
Sergej Baníkov, Flord Gromov
a ďalší. Pod vedením Butenka
vytvorili malú skupinu asi 25 – 30
partizánov. V horách si vybudo-

vali zemfanky. Domáci obyvatel-
ia im pomáhali. Viacerí mladí
chlapci sa k nim pridali.

Do Papradna do dediny prišla
posádka Nemcov a Vlasovových
Ukrajincov. Ubytovali sa vo všet-
kých školách i na fare. Žiaci do
školy nechodili. Nemci boli
v Papradne celú zimu. Občas ko-
návali trestné výpravy do hôr
proti partizánom. Zajali partiza-
nov J. Slivoníka, R. Santusa, F.
Šupolika a ďalších. Uväznení boli
v llave až do skončenia vojny.

Ešte v októbri partizán B. Vácha-
lík z Papradna sa dostal do rúk
Nemcov. Verejne ho popravili na
Šibeničnom vršku v Po. Bystrici
18. októbra 1944. Vtedy Nemci
zajali v Papradne viacerých ob-
čanov a podrobili ich vyšetrova-
niu. Boli to J. Kompaník s man-
želkou, Ján Šramčík, L. Umrián,
V. Zdurienčík. Spolu boli v Po-
važskej Bystrici vyšetrovaní asi
desať pre podozrenie zo spolu-
práce s partizánmi. Vyše týždňa
ich väznili a potom pre nedosta-
tok dôkazov prepustili.

Vypálené bačovy

Nemecká posádka počas pobytu
v Papradne na protipartizánskych
výpravách vypálila v horách asi
16 bačov, aby tam partizáni ne-
našli úkryty. Na Žiline vtedy Ne-
mci zastrelili istého Šimka z Br-
vništa, ktorý tam býval a prezradil,
že raz ukázal cestu partizánom.
Bol to opustený chudák – žobrák.
Niektorí Ukrajinci – Vlasovci
utiekli od posádky a pridali sa
k partizánom, napr. Alex. Krysa,
Ant. Smyk a iní.

V zimnom období, keď hory boli
zavalené snehom, Nemci kontro-
lovali už iba hlavnú cestu z dediny
do Podjavorníka. Raz pri osade
Ostravice došlo k boju. V prestrel-
ke medzi vlasovcami a partizán-
mi bol ťažko zranený Vasil Buten-
ko. Partizáni však strelbou za-
hnali vlasovcov na útek.

Po krutej zime májové víťazstvo

Nemci za svojho
pobytu v Paprad-
ne vykonávali
prehliadky v by-
toch podozrivých
a udaných osôb.
Tak to trvalo až
do marca 1945.
Približoval sa
front. Nemci sa
už báli do hôr ísť,
lebo sa tam parti-
zánstvo zno-
va rozmohlo. Do
našich hôr prišla
partizánska sku-
pina Rodina, kto-
rá v Javorníkoch
operovala až do
konca vojny. Jej
veliteľom bol A.
A. Garnickýj
a jeho zástupcom
R. Jánošík z Ma-
kova. Ku skupine
Rodina sa po-
stupne z Veľkého
Rovného do Pap-
radna pridávalo

mnoho chlapov a skupina počet-
ne narastla na niekoľkosto parti-
zánov. Z Papradna sa k nim pri-
dali J. Majšík a Balušík i ďalší,
ktorí prv boli členmi Žižkovej bri-
gády a Butenkovej skupiny.

V apríli operovala skupina Rodi-
na v Papradne. V horách bolo
mnoho partizánskych táborísk.
Partizáni si vybudovali veľa čeči-
nových búd na spôsob stanov.
Také budy boli na kopci Malinov-
ská (7), na kopci Psice-Viselec
(25), v lese Dolinčiská (12), na
Žiline (10) a inde (pozn. – to sú
len tie, ktoré autor videl).

Nemci do papradňanských hôr
už ani nepáchli. Koncom apríla
sa partizánsky štáb Rodina uby-
toval v domčeku na Skáli U Zo-
lejky. Partizáni zlikvidovali mno-
ho Nemcov. Medzi inými i gesta-
páka Figasa, ktorý prenasledo-
val Dr. Zuchu z Pov. Bystrica. Dr.
Zucha pred Figasom ušiel k parti-
zánom. Figasa zajali partizáni
z Brvništa a odviekli ho na štáb.
Tam bol súdený a pochovaný je
v lese zvanom Bulov.

Veľa Papradňanov sa pripojilo ku
skupine Rodina. Ondrej Čabaj,
ktorý ovládal päť jazykov, bol za-
členený do štábu a robil tlmoční-
ka medzi partizánmi i zajatcami.
Pridali sa i mnohí ďalší, napr. R.
Chovančík, Hrebičik a viacerí
chlapci spod Javorníka.

Do papradňanských hôr kon-
com apríla sa presunula i parti-
zánska brigáda, ktorej velil Klo-
kov. Štáb sa usídlil v chalupe
u Hariša v osade Bučkové. Parti-
záni boli ubytovaní i v okolitých
letných osadách – Bibišovce,
Kľudajovce, Tarohovce, Pavlov-
ce v Medvedí.

30. apríla 1945 partizáni vyšli
z hôr a obsadili obec. Chystali sa
spolu s občanmi privítať príchod
Čsl. armádneho zboru, ktorý už
bol v Považskej Teplej. Príchod
sa mal uskutočniť na druhý deň
1. mája.

Posledné obete

V noci však vtrhla do Papradna
väčšia skupina Nemcov. Partiza-
ni, ktorí boli ubytovaní po do-
moch, dostali príkaz stiahnuť sa
do blízkych hôr, aby v prípade
bojov dedina nezhorla a ani sa
nevedelo, koľko je Nemcov. Ne-
mci na dolnom konci dediny za-
čali hádzaf do okien granáty. Ja-
kub Majšík, keď mu v kuchyni
granát vybuchol, vyskočil len
v pyžame oknom na dvor a chcel
utiecť. Nemci ho však zastrelili.
Potom Nemci obsadili celú ded-
nu. Ráno 1. mája obsadili osadu
Košiare a chceli dolinou Paprad-
ňanky ustúpiť k Javorníku. Zistili
však, že sú v partizánskom ob-
kľúčení. Tu rozložili guľomety
a čakali. V osade Košiare pri
moste stálo drevené humno
a bolo prázdne. Nemci doň na-
hnali asi 80 civilov. Mužov i žien,
ktorých chceli mať ako rukojem-
níkov. Tesne po obede však parti-
záni z hory vyrazili na vzteč. Za-
útočili na Nemcov, guľometčika
v zákope pri kríži zneškodnili. Ta-
kisto aj strážnych pri humne.
Všetci rukojemníci, keď začali

guľky písať, utiekli pod blízky
most. Boj, ktorý netrval dlho, Ne-
mci prehrali. Asi 15 ich padlo,
niektorým sa podarilo ujsť. Ostat-
ní sa vzdali. Vtedy tu proti Ne-
mcom bojovali aj Maďari. Po bo-
joch sa vzdali i Nemci, čo mali
obsadenú dedinu. Partizáni od-
zbrojili a zajali čatu Nemcov
v Brvništi. V tento deň mala smrť
v našej dedine bohatú žatvu. Za-
hynul civil Kulišík, v boji na Ko-
šiaroch padol partizán Jozef
Mudrák z Veľkého Rovného.
A ešte toho nebolo dost. Pri víta-
ní vojakov Čsl. Armádneho zboru
niže obce z neopatrnosti boli
zastrelení dvaja civil. Kováč Fr.
Pacúch a J. Macháč. Ďalšou
zbytočnou obeťou sa stal parti-
zán Harvánek z Brvništa, keď ho
pri pochovávaní partizána Mud-
ráka za kostolom zasiahla zablú-
dila strela zo salvy.

Ojedinele partizáni ešte zlikvido-
vali Nemcov, ktorí sa nechceli
vzdať. Dvoch Nemcov obesili pri
osade Majer na strom a tam sú aj
pochovaní. A koľko Nemcov je
pochovaných v papradňan-
ských horách ťažko odhadnúť.

Po príchode Čsl. armádneho
zboru do Papradna sa situácia
uspokojovala. Padlých Nemcov
pochovali v hromadnom hrobe
na židovskom cintoríne na Ko-
šiaroch. Zajatých eskortovali do
Pov. Bystrice.

Víťazný boj na Stratenci

Ešte sa odohral jeden boj na hre-
beni Javorníka nad papradňan-
skou dolinou v polohe Strateneč.

Nemci sa tam opevnili v záko-
poch. Začali strelať na postupujú-
ci Čsl. armádny zbor. Padli traja
naši vojaci a potom boli zákopy
dobyté a Nemci zlikvidovaní. Na
pamiatku tam boli postavené tri
betónové kríže, pri ktorých sa ka-
ždoročne na dni výročia skončenia
druhej svetovej vojny schádzajú
ľudia z Papradna i z Veľkých Ka-
lovíc, aby si pripomenuli tie ťaž-
kové udalosti.

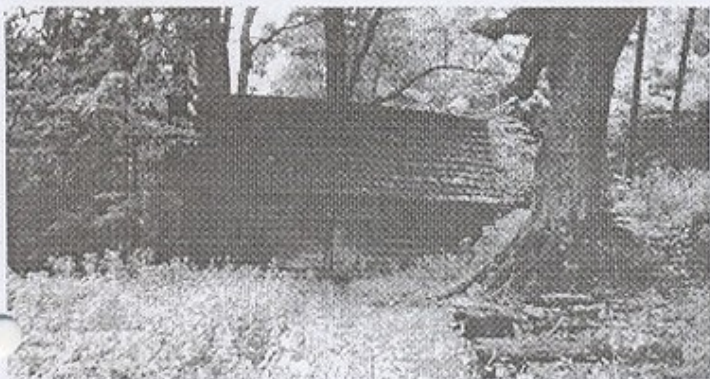
Kiež by sa už takáto história neo-
pakovala.

Z týchto riadkov vidíme, že
obec Papradno zaplatila dru-
hej svetovej vojne dost veľkú
daň na ľudských životoch. Len
škoda, že doteraz nemá obetí
nemajú svoju pamätnú tabuľu
ako v iných obciach. Údaje
v článku sú pravdivé i keď
krátke a stručné, čerpané z li-
teratúry J. Prikryla: 1. čs. par-
tyzánska brigáda Jána Žižky,
B. Filová a kol.: Slovenské ná-
rodné povstanie v ľudovej
tvorbe, M. Ďuričková: Keď
malý národ sa stal veľkým, Š.
Meliš: Zápisky z vlastnej kro-
niky o Papradne, Vlastné spo-
mienky na povstanie, A. Meliš:
Spomienky na SNP (môjho
otca), z okresných novín Ob-
zor a z ústneho podania spo-
mienok niektorých občanov
z Papradna.

Štefan Meliš

Naše potulky po papradnianskych dolinách končia. Chceli sme vás previesť hlavne po našich osadách – bačovoch a priblížiť vám, čo z nich ešte dnes zostalo. Žiaľ, niekde už len spadnuté chalupy, zarastené základy a spustnuté okolie. Niektoré nahradili nové chaty, ale to väčšinou len na miestach, ktoré sú dobre prístupné i autám – na začiatku dolín. Na zverejnených fotografiách sme zachytili chalupy, ktoré sa nezmenili a keď, tak len málo a veríme, že takto sa zachovajú ešte dlho, aby aj naše deti vedeli ako sa ani nie tak dávno v našich horách žilo.

Komjatné

Do doliny sa dostaneme z autobusovej zastávky Pred Žilínom. Prejdeme okolo murovanej kaplnky a sme pri prvých chatách. Na začiatku doliny sú po ľavej strane – **Kučerkov** i pravej strane potoka – **Kľabňov**, **U Matišov** len nové chaty, z pôvodných chalúp sa nezachovalo nič. Potok, popri ktorom prechádzame, patrí k našim najčistejším, bez skládok odpadu.

Až v strednej časti doliny, keď prídeme k poslednej chate, po jej pravej strane v lese **U Kulišika** a ľavej strane **U Cyrila** nájdeme pôvodné, pekne opravené chalupy. Tu sa bačovalo ešte pred dvadsiatimi rokmi, majitelia sem i dnes veľmi často chodia.

Pokračovaním rovno hore, prípadne chodníčkom cez les, sa dostaneme na spevnenú cestu, Majer-Komjatné-Skala. Hneď nad cestou je **Baštekovie** opravená chalupa, zväžnica naľavo od nej nás zavedie do **Hanicov**, kde stoja vedľa seba tri malé pôvodné chalúčky.

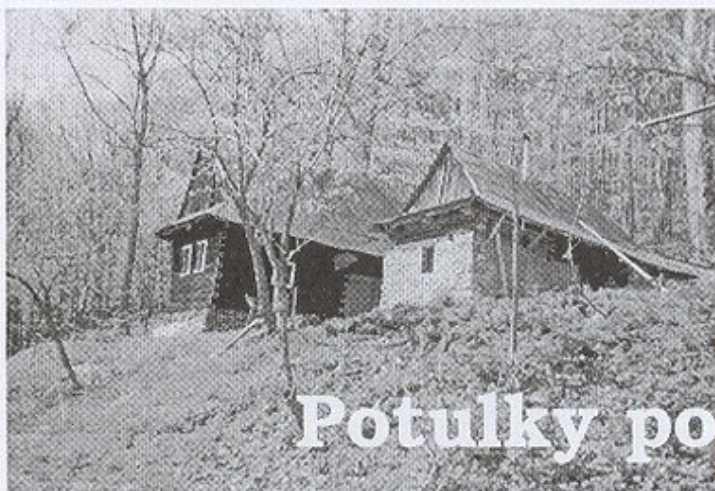
Od **Baštekovie** chalupy cez les doprava prídeme **Na Škopec** so stárou, drevenou chalupou, pokrytou šindľom a s malými okienkami. Čli sme veľmi udivení, keď sme nazreli dnu a uvideli ohnisko, aké sa kedysi používalo na bačovoch. Murované pece sme videli vo viacerých chalupách, ale zachované ohnisko len tu.

Od **Hanicov** sa dá zväžnicou dostať až na chotár, prípadne do **Javoříča** alebo ku **Skale**.

A NEZABUDNITE!

Igelitky, PET fľaše a konzervy do prírody nepatria!

Potulky po papradnianskych dolinách

Ostravice

Rozľahlá dolina, v ktorej sa najlepšie orientujú hubári. Pôvodné chalupy pri zastávke Pred Ostravicami sa prestavali na chaty, ku ktorým pribudli ďalšie nové popri ceste na **Podjavorník** ale i na začiatku doliny.

Dolinou prechádzajú dve spevnené cesty, spodná končí až takmer v **Ráztoke**, horná sa cez dolinu točí na **Žilín** a tieto sú ešte pospájané zväžnicami. Pre tých, ktorí sem často nechodia, hotové bludisko.

Pokračovaním cestou od chát naľavo by sme sa dostali do **Žbodákov**, kde nájdeme novú chatu a opravenú chalupu, a ďalej do **Jančov** s jednou chatou.

Musíme prejsť hodný kus po hornej ceste, aby sme sa dostali k chalupám **U Chlebcov**. Sú pekne opravené, ale modernizácia zmenila ich pôvodný vzhľad. Od nich zasa kus ďalej

U Dřblika stojí nová chalupa, ktorá nahradila pôvodnú. Je postavená v štýle starých chalúp, takže úplne zapadla do prostredia, ktoré je tu krásne. Kto sem raz príde, určite zatúži vrátiť sa sem častejšie.

Ak sa nechceme vrátiť tou istou cestou, od **Chlebcov** môžeme zostúpiť na **Podjavorník** až takmer k hotelu.

Veľké Jastrabie

Dolina začína na **Majeri**. Táto osada je ešte stále trvale obývaná, a preto v nej okrem chát a chalúp nájdeme i nové domy. Cestou po ľavej strane potoka prídeme najprv do **Kľabňov**, s jednou opravovanou chalupou a ďalej do **Pacúchov**, kde sa z dvoch pôvodných dreveníc zachovala len jedna.

Ak by sme na **Majeri** prešli cez potok, cesta po jeho pravej strane by nás zavedla k peknej, udržiavanej chalupe i jej okolí **U Srňov**.

Obidve cesty pokračujú až na **Malé Jastrabie**, prípadne odbočením doľava, napr. **U Pacúchov** a **U Kalichov** by sme sa zväžnicou dostali na **Skálie**.

Čierny pasažier

Starší z vás si určite pamätajú na šoféra autobusu, Papradňana Šandora Majšíka. Počas 32 rokov v uniforme pristupoval k svojmu povolaniu zodpovedne a čestne. Bol vzorom pre ostatných a cestujúci si ho obľúbili. Vedeli, že príde nacaš a bezpečne ich dopraví do zamestnania.

V jedno mrazivé novembrové ráno roku 1949 sa chystal ako obvykle na jazdu z Bystrice do Papradna. Zďaleka videl ľudí stáť v rade, čakajúc na autobus. Medzi nimi bola aj jedna staršia pani z Papradna. Už od včasného rána tu prestupovala spolu s kozou, čo kúpila na trhu. Aby toho nebolo málo, miesto batožiny si viezla ešte nový kredenc do kuchyne. Úpenlivo prosíkala, aby ju zobral domov. Šandorovi nebolo všetko jedno. Kredenc sa ešte dá, no zvieratá sa nesmeli prevážať. Jeho dobré srdce však rozhodlo inak. Naložili nábytok, kozu priviazali ku dverám a už aj štartoval.

Čo čert nechcel – v Podhradí nastúpili revízori. Skontrolovali všetkým cestovné lístky až natrafili na čierneho pasažiera – bielu kozu. Hneď pristúpili k vodičovi a pýtajú sa:

„Kde má tento cestujúci lístok?“ On pohotovo odpovedal: Šak kedz mi nepovedala, kam chce ísť!“

Nato sa začali všetci smiať, až sa tak za bruchá chytali. Revízori boli ale prísni a dobráka vodiča neminula pokuta päťdesiat korún, čo v tej dobe bol veľký peniaz. Neskôr ho aj riaditeľ Vlčanský vyhrešil: „Ty komediant, ty mi z autobusa zverinec robiť nebudeš!“

I dnes si Šandor na túto príhodu spomína s úsmevom. Ved čo by človek neurobil pre dobro iných?

-ik-

Vybudovanie autobusových čakární stálo obecnú pokladnicu a teda nás všetkých nemalé peniaze – jedna 50 tisíc korún. Ale nesprávame sa k nim ako ku svojim – najmä mladí majú podiel na tom, že už nevyzerajú v dobrom stave a sú znečistené. Kto ich bude stále upratovať?

-vp-

KOVÁČSTVO

Umelecké kováčstvo

Juraj Šamaj, PAPERADNO č. 793

- Záhradkárské náradie
- Krbové náčinie
- Výrobky zo železa podľa požiadaviek zákazníkov

Monológ majstra kováča

Stopy otca

Už po príchode do Papradna som uvažoval, že si zariadim malé kováčstvo. Keď manželka išla nastúpiť do práce, mali sme malú Veroniku a chcel som byť aj v práci aj doma. A tak som pozbieral všetko náradie po otcovi, našťastie mal kúpenú elektrickú vyhňu. V hlave som si premietal všetko, čo kedy rozprával o kovaní, ako pomáhal u Balušíka, ako robil v šesťdesiatych rokoch majstra v učilišti, na Útechu a vo firme HBH.

Pevné rozhodnutie

Popri zamestnaní som vyrábala záhradkárské a krbové náradie, napokon som sa pevne rozhodol mojom prácou doma žiť. Začali neobvyklé starosti, najskôr administratívne, potom nákupné – nakúpil stroje, buchár som doviezol z Moravy. Čo som nemohol kúpiť, vyrobil som doma, napríklad lis, okružnú elektrickú pílu, brúsku.

Dopyt po umeleckých výrobkoch

Záujem o moju prácu bol, za dva roky som vyrovnal dlhy a dokupoval som stroje a náradie. Ani veľa reklamy som nepotreboval, pretože kováčov nebolo veľa, dali sa spočítať na prstoch jednej ruky v celom Trenčianskom kraji. Takí ozajstní, nie ako teraz, keď nakupujú čínske odliatky, poskladajú a vraj umeleckí kováči...

Ja som zostal pri klasickej ručnej práci a zákazníci, čo tomu rozumejú, si to aj vedľa vážia.

Robím pre ľudí

Pre koho vyrábam? Veľa výrobkov som robil do Nitry a okolia Kysúc, Žiliny a horného Považia. Aj do Rakúska a dvakrát aj do Mníchova. Popri tom sa snažím vyhovieť aj obyvateľom z okolitých dedín a opravujem a vyrábam záhradkárské náradie. Je to síce stratové, ale pomáham ľuďom. Ved keď mi nosia motyčky až z Lysej pod Makytou...

Ako ma ľudia nájdu?

Nuž, stávajú sa rôzne paradoxy. Z Trenčína do Papradna príde zákazník za hodinu, no ďalšiu hodinu ma hľadajú v dedine, než pochodia všetkých Šamajov. Alebo prišli z Nitry a z Papradna ich poslali naspäť do Podhradia za Šamajom.

Zatiaľ robím sám

Práce mám stále dosť, síce nie až toľko ako pred dvoma rokmi, keď som musel odrieknuť aj stotisícovú zákazku. Mal som aj rady, zober niekoho ku sebe. Je to však ťažká práca a nie iba o tom búchať do železa. Pomoc od štátu som nedostal žiadnu, hoci na začiatku aj niečo sľúbili. No a teraz nás, malých živnostníkov, doslova likvidujú odvodmi a daňami (zdravotné, nemocenské, dôchodkové).

Dobré rady

V dobrých radách by sme vám radi predstavili vitamíny – ich význam a zdroje.

Vitamíny sú základné kamene nášho zdravia. Ľudské telo si väčšiu vitamínovú rezervu vyrába samo, preto sú dôležitou súčasťou našej stravy. Každý vitamín má niekoľko špecifických úloh a jeho nedostatok môže viesť k vážnemu ochoreniu.

Vitamíny sa klasifikujú podľa toho, či sú alebo nie sú rozpustné v tukoch alebo vo vode. Vitamíny rozpustné v tukoch sú vitamíny A, D, E a K. Nevylučujú sa z tela močom, takže ich nadmerný príjem predstavuje isté zdravotné riziko. Osem vitamínov skupiny B a vitamín C sa vo vode rozpúšťajú a s výnimkou vitamínu B12 sa v tele neukladajú do zásoby.

Vitamín A

Zdroje: získava sa z retinolu v živočíšnej potrave a z betakaroténu v rastlinnej potrave. Retinol: pečeň, olejnaté ryby, vaječný žltok, syr, maslo. Betakarotén: mrkva, tekvica, marhule, cukrový melón, zelená listová zelenina.

Význam v organizme: nevyhnutný pre rast a bunkový vývoj, zrak a imunitné funkcie. Pomáha udržiavať zdravú kožu a sliznice dýchacích, tráviacich a močových ciest. Karotén sa môže v organizme správať ako dôležitý antioxidant.

Príznaky nedostatku: šeroslepoty, zvýšené riziko infekcie, dýchacie ťažkosti, poškodenie zraku

Príznaky predávkovania: otupenosť, padanie vlasov, zvracanie, poškodenie pečene a kostí.

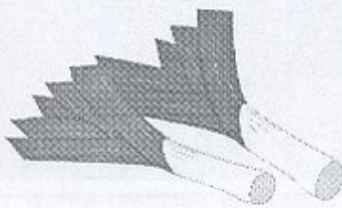
Náš receptár

Keby sme z nášho jedálneho lístka vylúčili zeleninu, ochudobnili by sme náš organizmus o významný zdroj vitamínov a viacerých nerastných solí. Možno povedať, že pre svoju dôležitosť by sa mala zelenina v najrozličnejších úpravách objavovať na našich stoloch denne a to v každom ročnom období. Čerstvú zeleninu, ktorá je v letných mesiacoch samozrejmosťou, nahrádzame v zime správne uskladnenou, mrazenou alebo konzervovanou zeleninou. Takisto zemiaky sú pre náš organizmus veľmi cennou potravou. Sú dôležitým zdrojom škrobu a vitamínu C, ktorý sa pri dobrom uskladnení udrží v zemiakoch po celý rok.

Pórová polievka so syrom

200 g póru, 40 g masla, 40 g taveného syra, jeden a štvrt litra vody, soľ, polovica masoxovej kocky, zelený petržlen

Pór očistíme, dobre umyjeme a na masle podusíme. Keď je mäkký, pridáme tavený syr a miešame, kým sa nerozpustí. Potom zalejeme vriacou vodou, osolíme, pridáme masoxovú kocku a povaríme. Do hotovej polievky vložíme nadrobno posekaný zelený petržlen. Podávame s opožrenou zemičkou.

Zeleninová nátierka

100 g masla, 1 lyžica horčice, 1 na tvrdo uvarené vajce, 50 g jemne postrúhanej surovej mrkvy, 1 zelená paprika, 1 zrelá paradajka, soľ, mleté čierne korenie, 10 g cibule

Maslo, horčicu a prelisovaný žltok dobre vymiešame. Pridáme nadrobno posekanú bielu mrkvu, pokrájanú papriku a paradajku. Osolíme, okoreníme, primiešame nadrobno posekanú cibuľu a premiešame.

Karfiolový paprikáš

1 stredný karfiol, 1 cibuľa, soľ, rasca, červená paprika, vegeta, smotana, lyžica múky

Karfiol rozoberieme na ružičky, umyjeme a dáme na spenenú cibuľu. Posypeme koreninami, zalejeme vodou a podusíme do mäkkosti. Na záver pridáme múku rozmiešanú v smotane (mlieku) a zahustíme. Podávame s cestovinou.

Zabudnuté slová

BAVIAČKA – hračka pre deti

ČÍCRAC SA – premívať sa rukami v niečom

DOPIEVAC – dotierať, dobiedzať do niekoho

DRANKAC – niečo vypytovať

HAPAČA – zaostalá, neupravená žena

KRENEC – ľadový cencúľ

MAŠKO – prasiatko

MAČA – trs trávy

POHÁNČENÁ KAŠA – kaša z lúpanej pohánky

PORAC – párať napr. sveter

LADŽBA – brak, nekvalita

LAPKY – drobné mušky, ktoré veľmi štípu

ŠKAMRAC – hundrať, vyčítať

O zvieratách

Krátkovekosť a dlhovekosť

Zvieratá majú rozličné dlhý čas života. Všeobecne platí pravidlo, že čím je zviera menšie, tým kratšie žije. No sú aj výnimky (napríklad menšie psy žijú dlhšie ako veľké).

Z cicavcov sa najväčšej výsade teší človek – dožíva sa priemerne 80 rokov.

O čosi kratšie žijú slony – 67 rokov, omnoho kratšie dobytky – len 24 rokov, morské prasiatka 7 rokov a potkany len 4 roky. Dlhšie žijú ryby a plazy. Napríklad štučky (ak sa predčasne nedostanú na pekáč) sa dožívajú 65 rokov, pláty 70 a jesetery až sto. Ešte lepšie sú na tom obrovské korytnačky – poznáme exempláre staršie ako 180 rokov.

Jedným zo spôsobov, ako si predĺžiť život, je hibernácia, čiže zimný spánok. Niektoré zvieratá prespia zimu, čiže tú časť roka, v ktorej nemajú dobré podmienky na prežitie. Na zimný spánok sa ukladajú veveričky, svište, poľné myši, škrečky, ježe, sysle, netopiere, jazvece aj medvede. Niektoré spia bez prestávky 4 mesiace. Vtedy sa im výrazne zníži činnosť srdca aj teplota tela.

Kráľ kopáčov

Krt obyčajný za jeden deň vykope sústavu chodbičiek dlhú aj 20 metrov, čiže asi 300 ráz dlhšiu, ako sám meria. Keby sa mu človek chcel vyrovnáť, musel by za ten istý čas len pomocou rúk vykopať tunel dlhý pol kilometra. Za hodinu krt prekope takmer 15 kilogramov zeminy. To by človek musel premiestniť za ten istý čas 10 ton!

O parádniciach

** Chcela by som si vyskúšať tie modré šaty vo výklade. Nech sa páči, ale nemyslite, že lepšie by bolo v kabínke?*

** Včera bol u vás veľký krik! Žena ti zase spravila doma peklo? Nuž, vieš... trochu sme si vymieňali názory. Ale tentoraz som mal posledné slovo ja!*

To nie je možné!

Ale áno! Povedal som jej, že si tie šaty môže kúpiť.

** Kto bola Eva?*

Prvá žena, ktorá si nemala čo obliecť.

** Čo sa tak tešíš? – pýta sa čert naradovaného kolegu. Vymyslel som strašné muky. Zamkol som parádnicu v izbe, v ktorej sú stovky šiat, topánok a klobúkov a ani jedno zrkadlo!*

** Muž vraví žene:*

Keď sa presťahujeme do nového bytu, kúpime si dve skrine: jednu pre teba a jednu pre mňa.

Tri skrine, miláčik – rýchlo ho opraví žena, jednu pre teba a dve pre mňa.

** Drahý, ktoré šaty sa ti viac páčia? Zelené či červené, alebo tam tie modré? Povedz, prosím ťa, ako sa mám na tú oslavu obliecť? Rýchlo!*

Jozef Balušik, Mário Trúchlik, brankár Peter Hromadik

Futbal

Body pribúdajú pomaly

Po dvoch kolách boli futbalisti TJ Žiar Papradno bez bodu, ale najmä v Plevníku sa ukázali v dobrom svetle. Keďže tam Gaňovi nedokázali dať gól, nemohli byť úspešní ani v bodovom zisku. Lepšie to už bolo po výkone v Dulove, domáci inkasovali štyri góly. Vylepšili sme si skóre na aktívne, no odvtedy až do 9. kola pribudol už len jeden remízový bod, hoci v Prejte bol k nerozhodnému výsledku tiež len krôčik. Takže sa so záujmom čakal zápas v Ilave. Hoci prehra 3:0 sa zdá byť jednoznačná, na ihrisku to tak nevyzeralo. Ale keď premeniť vypožičané šance je veľký problém... Čakáme na lepšiu mušku našich a tým aj na lepšie postavenie v tabuľke. Do konca jesene sa dá ešte zabojať!

Kto nás ešte čaká?

Muži

9. kolo 3. 10. o 14.30
Brvnište – Papradno
10. kolo 10. 10. o 14.30
Papradno – Prejta
11. kolo 17. 10. o 14.00
Borčice – Papradno
12. kolo 24. 10. o 14.00
Papradno – Dulov
13. kolo 31. 10. o 14.00
Horovce – Papradno

Dorast

9. kolo 3. 10. 2004 o 12.00
Mikušovce – Papradno
10. kolo – 10. 10. 2004 o 12.00
Papradno – Prejta
11. kolo 17. 10. 2004 o 11.30
D. Kočkovce – Papradno
12. kolo 24. 10. 2004 o 11.30
Papradno – Bolešov
13. kolo 31. 10. 2004 o 11.30
Pruské – Papradno

Starší žiaci

9. kolo 3. 10. 2004 o 9.00
Kolačín – Papradno
10. kolo 10. 10. 2004 o 9.00
Papradno – Dohňany
11. kolo 17. 10. 2004 o 8.30
Orlové – Papradno
12. kolo 24. 10. 2004 o 8.30
Papradno – Prejta
13. kolo 31. 10. 2004 o 8.30
Pruské – Papradno

I. trieda muži

1. Lazy	10	8	0	2	24:10	24
2. Borčice	10	6	3	1	25:11	21
3. Ladce	10	6	2	2	26:9	20
4. Plevník	10	5	3	2	19:12	18
5. Horovce	10	5	3	2	21:15	18
6. Udiča	10	5	1	4	21:16	16
7. Ilava	10	4	2	4	21:18	14
8. Pruské	10	4	1	5	17:22	13
9. Mikušovce	10	3	3	4	15:20	12
10. Dulov	10	3	1	6	16:26	10
11. Prejta	10	2	2	6	11:21	8
12. Beluša	10	2	2	6	15:33	8
13. Papradno	10	2	1	7	12:16	7
14. Brvnište	10	1	4	5	11:25	7

I. trieda dorast

1. Košeca	8	8	0	0	49:14	24
2. Beluša	9	7	1	1	38:14	22
3. D. Kočkovce	9	6	0	3	31:14	18
4. Lysá	9	4	1	4	29:17	13
5. Prejta	9	4	1	4	21:16	13
6. Visolaje	8	4	1	3	26:27	13
7. Mikušovce	9	4	0	5	17:25	12
8. Pružina	8	3	2	3	17:17	11
9. Bolešov	9	3	1	5	24:24	10
10. Prečín	8	2	3	3	13:24	9
11. Papradno	9	1	2	6	16:32	5
12. Pruské	9	0	0	9	7:66	0

I. trieda starší žiaci

1. Domaniža	10	9	1	0	83:4	28
2. Orlové	10	9	1	0	42:5	28
3. Kolačín	10	6	3	1	36:24	21
4. Dohňany	10	6	1	3	28:20	19
5. Ladce	10	6	1	3	22:17	19
6. P. Teplá	10	5	3	2	27:17	18
7. Košeca	10	5	2	3	37:23	17
8. Prejta	10	3	2	5	24:37	11
9. Streženice	10	3	1	6	23:22	10
10. Tuchyňa	10	3	1	6	15:28	10
11. Bolešov	10	3	1	6	11:33	10
12. Papradno	10	2	0	8	11:45	6
13. Lysá	10	1	0	9	8:43	3
14. Pružina	10	0	1	9	8:57	1

Motocyklová olympiáda bola aj okolo nás

Od 13. do 18. septembra sa Považím rozozvučali motory. V poradí tretia šesťdňová v Považskej Bystrici (štvrť na Slovensku) nám opäť ponúkla adrenalinový šport, obdivuhodné výkony jazdcov na motorkách v terénoch. Popri trati sme trávili v prvých dvoch dňoch najednu hodinu povzbudzovaním pretekárov, kde bol cross test i časová kontrola. Aj ďalšie dva dni ešte motory burácali našim chotárom.

Vrcholový motocyklový šport patrí už dlhé roky do Považskej Bystrice a jej okolia. Na štart nastúpilo viac ako 400 jazdcov z 28 krajín šiestich kontinentov. A slovenskí jazdci v tomto súboji skončili na výbornom 6. mieste, slovenskí juniori boli dokonca piati.

Atletika pre deti

V polovici júna sa v športovom areáli ZŠ Papradno uskutočnila medziškolská súťaž ATLETICKÝ ŠTVORBOJ. Súťažilo 32 žiakov 1. stupňa zo ZŠ Papradno a Považská Teplá v štyroch disciplínach – hod kriketovou loptičkou, vytrvalostný beh, skok do diaľky, rýchly beh na 50 m.

Najlepší:

Matúš Galko, Papradno (roč. 1.-2.), Jaroslav Petřík, Pov. Teplá (roč. 3. – 4.), Tatiana Hobilíková, Pov. Teplá (roč. 1.-2.), Simonka Harišová, Pov. Teplá (roč. 3. – 4.).

Putovný pohár si odniesli súťažiaci ZŠ Papradno.

Aby vedenie školy mohlo zorganizovať športovú súťaž, obrátilo sa na sponzorov a ďakuje im za pomoc: HP Kororytectvo a reklama Pavol Haviar, Siesta Pov. Podhradie, textil E. Zboranová, PaedDr. Slávka Chudovská, ZŠ Pov. Teplá, Erika Piačková, ZŠ Papradno, Dexia P. Bystrica.